

PROGRAM SPOLUPRÁCE ESPON 2030

Mgr. Jana Ondrejmišková, sekcia bytovej politiky, stavebníctva a mestského rozvoja MDV SR

ESPON poskytuje územné dôkazy na podporu zainteresovaným stranám na všetkých úrovniach pri dosahovaní zeleného prechodu na klimaticky neutrálne ekonomiky a zároveň zaisťuje spravodlivé životné podmienky pre všetkých ľudí na všetkých miestach.

Program ESPON, Európska sieť na pozorovanie územného rozvoja a súdržnosti, od roku 2002 organizuje a financuje aplikovaný výskum, miestne analýzy a zber údajov na podporu formulovania politik územného rozvoja v Európe, a to prostredníctvom dôkazov, systematických údajov, máp, politického poradenstva a celoeurópskej porovnávacej analýzy. Program ESPON pomáha regiónom, mestám a vládam zlepšovať ich kvalitu rozhodovania hlavne podporou rozvoja, monitorovania a implementácie ich stratégií či politik. Aká bude úloha programu ESPON v nadchádzajúcom programovom období 2021 – 2027?

HISTÓRIA PROGRAMU ESPON

Poslaním programu **ESPON 2006**, ktorý sa začal v roku 2002, bolo prispieť k tvorbe politiky odhalením a porozumením priestorových trendov navrhujúcich úpravu politik na všetkých úrovniach vládnutia a s cieľom lepšie koordinovať jednotlivé odvetvia. Program bol financovaný hlavne z projektov aplikovaného výskumu so silným územným prístupom. Tematické projekty boli zamerané na analýzu územných trendov a lepšie porozumenie európskemu územiu a územnému rozvoju.

V tomto prístupe sa pokračovalo aj v ďalšom programe **ESPON 2013**, ktorého cieľom bolo čoraz viac rozširovať celoeurópske dôkazy so zámerom potenciálne ťažiť od tvorcov politik v celej Európe na všetkých úrovniach. Hlavnú úlohu Programu ESPON 2013 zohralo to, že tvorcovia politik zaoberajúci sa rozvojom regiónov a väčších území, musia pri svojej činnosti podporovať dôkazy a porovnateľné informácie o regiónoch, ako aj informácie o dlhodobom vývoji a perspektívach. Program ESPON 2013 bol navyše prepojený s lisabonskou a göteborgskou stratégiou a poskytol dôkazy o územnom potenciáli na zlepšenie regionálnej konkurencieschopnosti a územnej súdržnosti.

Už končiaci Program spolupráce **ESPON 2020**, sa zameriava na podporu účinnosti politiky súdržnosti a ďalších odvetvových stratégií a programov v rámci Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF), ako aj národných a regionálnych stratégií územného rozvoja formou tvorby, šírenia a presadzovania územných záznamov na území členských štátov EÚ a štyroch partnerských štátov Islandu, Lichtenštajnska, Nórska a Švajčiarska.

A ČO BUDE ĎALEJ?

Pochopenie výziev, hybných síl a trendov formujúcich európske územie, ako aj ich vplyvov na územný rozvoj zostáva nevyhnutnosťou aj pre nové programové obdobie 2021 – 2027. Územná súdržnosť Európy je v súčasnom kontexte charakterizovaná zvyšujúcim sa počtom výziev a zložitejšími cieľmi. Rozdiely a nerovnosti

medzi ľuďmi a miestami, ktoré si vyžadujú mimoriadne koordinované úsilie pri budovaní odolných území a čelia hlbokým a bezprecedentným krízam, je potrebné riešiť v kontexte charakterizovanom environmentálnymi zmenami, ekonomickou transformáciou a technickou transformáciou, čím sa prehľbuje zložitost politického rozhodovania. Výzvy, ktorými sa má ESPON zaoberať, načrtávajú dynamickú a evolučnú situáciu s pozitívnymi alebo negatívnymi dôsledkami pre územný rozvoj.

Dôkazy a znalosti produkované programom ESPON sa okrem iného zameriavajú na podporu rozvoja a analýzy územných trendov a stratégií v rôznych meradlách vrátane nadnárodného rozsahu, ako sú makroregionálne stratégie, stratégie pre morské oblasti a akýkoľvek funkčný prístup, napr. cezhraničné stratégie alebo stratégie presahujúce administratívne hranice, mestské/metropolitné stratégie. Výstupy a vedomostná základňa vyvinuté ESPON-om predstavujú relevantný zdroj informácií pre tieto stratégie ako na úrovni EÚ, tak aj na národnej a regionálnej úrovni.

Výskum a činnosti programu ESPON sú obzvlášť dôležité pre programovanie politiky súdržnosti v programovom období 2021 – 2027 najmä preto, aby prispeli k jej efektívnosti, európskej zelenej dohode a spravodlivému prechodu a obnove, ktoré sú stanovené v Územnej agende 2030. ESPON bude aj naďalej podporovať tieto procesy prostredníctvom informačných politik, správ o územných dôkazoch, nástrojov územného monitorovania a ďalších špecializovaných štúdií, ktoré budú zostavené na požiadanie príslušných členských krajín ESPON a príslušných medzivládnych sietí. Časť výsledkov z Programu ESPON bude slúžiť ako nástroj procesu politiky súdržnosti a implementovania Územnej agendy 2030. ■

RESUME: ESPON 2030 COOPERATION PROGRAMME As the ESPON 2030 Programme prepares for the new programming period 2021-2027, it will continue to provide territorial evidence to support stakeholders at all levels in achieving a green transition to climate-neutral economies while ensuring at the same time just living conditions for all people in all places. The ESPON 2030 Programme will continue to address challenges that have either negative or positive implications for territorial development, with an emphasis on the priorities set out in the Territorial Agenda 2030 to contribute to the effectiveness of the Just Transition and Recovery and the European Green Deal.